

Les '100 paraules ebrenques' de Teresa Tort

Xavier Garcia
escriptor

Amb el títol de *100 paraules ebrenques agafades al vol* (Ed. Cossetània, octubre 2019), la filòloga tortosina (nascuda el 1967) d'arrels familiars a Benifalset, Teresa Tort Videllet, acaba de publicar un llibre, a manera de diccionari particular sense ordre alfabètic, que és molt més que un diccionari de definicions estrictes, perquè amplia els continguts de cada mot elegit, llegit o escoltat, a reflexions filosòfiques, a vivències personals o de grup, viscudes sobretot en la seva infantesa en medi rural, i a l'origen i evolució de cada paraula triada.

És un treball filològic i literari, també sociològic i de memòria personal i col·lectiva, de gran interès, que jo no havia vist encara reflectit entre els volums que s'han anat editant dedicats a rescatar els anomenats dialectes locals del català, com és en aquest cas els de les Terres de l'Ebre, amb mots (substantius, verbs o ad-

jectius) habituals en el medi agrari o de pobles i ciutats mitjanes, fa una bona colla d'anys, posem 50 o 60, i que en aquests moments, quan l'autora els recull, rescata i en fa la biografia (entre 2014 i 2017), veuen el seu ús molt restringit, sobretot entre les noves generacions, a causa de molts factors.

Entre aquests, com assenyala Teresa Tort, la substitució que ha sofert el món agrari per l'industrial i el de serveis, l'emigració rural a les ciutats, la normalització del català estàndard als mitjans de comunicació i, en fi, el contacte no sempre positiu, pel que fa a lèxic, fonètica i sintaxi, de les llengües majoritàries (castellà, francès o anglès), respecte a l'esperit genuí de la nostra llengua. Aquest esperit genuí, que és un patrimoni que es va mantenir viu mentre l'eina que designava corresponia a una funció, "s'esfuma en un silenci discret", escriu amb encert l'autora,

"ebrenca a la diàspora", com diu de si mateixa, i enyoradissa, per tant, de tot aquell món de vivesa lingüística que encara va ser a temps d'atrapar, perquè "Quan es perden formes de vida, es perden les paraules que les han vehiculat", també assenyala amb tota veritat.

I aquest és el tema de fons: les im-

"És un treball filològic i literari, també sociològic i de memòria personal i col·lectiva, de gran interès"

sicions dels models centralitzadors (polítics, econòmics, tecnològics i demogràfics) que els països de dimensió petita, com Catalunya, han sofert al llarg de la història i sobretot de la Guerra Civil cap aquí han conduït a la desestructuració i, final-

ment, a la destrucció del món dispers i divers que caracteritzava les comunitats agrícoles i rurals de subsistència, i els supervivents -amb la "pèrdua de les formes de vida", que implicaven el treball, les relacions, les eines i el llenguatge- s'han vist abocats, a sobre, a haver de conviure en un món marcat per aquesta "globalització" agressiva i agressora que tot ho desconcerta, deslocalitza i confon.

Els futurs lectors d'aquest llibre -tan ben escrit, tan didàctic i científic, tan entranyable de vells records- tindran ocasió de fer-se'l seu, en primera instància, en l'acte de presentació que es farà avui mateix -divendres 25, a les 19 h- a la Biblioteca de Roquetes, amb participació de l'autora, Teresa Tort, a qui acompanyaran el professor i escriptor Manel Ollé (un altre bruiot de mots al Montsià) i el regidor

de Cultura de Roquetes, Sisco Ollé, net del llegendari cantador de jotes José Garcia, Lo Canalero.

Com que l'acte l'organitzen el Consorci per a la Normalització Lingüística de les Terres de l'Ebre, que dirigeix el periodista i historiador Jordi Duran, de Móra la Nova, i l'Ajuntament de Roquetes, que presideix el republicà Paco Gas, estic segur que serà, de nou, una mostra més de la persistència d'aquesta nostra diversitat cultural enfront de l'unitarisme militarista dels uniformats (siguin d'aquí o del centre), enviats a atonyinar la nostra gent.

EL DIBUIX DE LA SETMANA